

Utlåtande 2013:33 RI+RV (Dnr 125-1595/2012)

Centralupphandling av vård- och omsorgsboenden 2013

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Kommunstyrelsen ska genom förenklad upphandling ansvara för genomförande av centralupphandling av entreprenaddrift för de boenden som anges i detta ärende, vilket innefattar att besluta om tilldelning av kontrakt, avbrytande av upphandling, att teckna avtal i enlighet med tilldelningsbeslutet, förlänga avtal samt häva avtal. Upphandlingen ska genomföras i enlighet med de principer som anges i ärendet och tidigare kommunfullmäktigebeslut (2007-11-05 § 16, 2008-09-29 § 17, 2009-12-14 § 21 och 2011-04-04 § 18).
2. När entreprenadupphandling är slutförd och avtal undertecknade ska avtalen lämnas över till respektive ansvarig stadsdelsnämnd. Stadsdelsnämnderna har därefter ansvar för avtalens förvaltning, uppföljning av verksamhetens kvalitet, löpande dialog med entreprenörer etc.
3. Kommunstyrelsen får besluta om att justera antalet boenden på det sätt som framgår av ärendet om det under arbetet med upphandlingen visar sig vara omöjligt eller uppenbart olämpligt att inkludera boendet eller om något ytterligare boende måste ingå i upphandlingen.

Kommunstyrelsen beslutar för egen del, under förutsättning av att kommunfullmäktige beslutar enligt ovan, följande.

1. Stadsdirektören ges delegation att besluta om tilldelning av kontrakt, avbrytande av upphandling, att teckna avtal i enlighet med tilldelningsbeslutet, förlänga avtal samt häva avtal.

2. Stadsdirektören ges delegation att besluta om att justera antalet boenden om det under arbetet med upphandlingen visar sig vara omöjligt eller uppenbart olämpligt att inkludera boendet eller om något ytterligare boende måste ingå i upphandlingen.

Föredragande borgarråden Sten Nordin och Joakim Larsson anför följande.

Ärendet

Valfrihet inom vård- och omsorgsboenden infördes i Stockholms stad den 1 juli 2008. Av beslutet framgår att vård- och omsorgsboenden som drivs i egen regi ska upphandlas genom årliga, centralt administrerade entreprenadupphandlingar.

Föreliggande ärende innehåller stadsledningskontorets förslag till boenden att ingå i årets entreprenadupphandling samt principer för upphandlingens genomförande och avtalens förvaltande samt hur uppföljning av vård- och omsorgsboende ska ske. För att en centralupphandling ska uppnå lyckat resultat är det mycket viktigt att urvalet sker i dialog och samråd med stadsdelsnämnderna. Avstämning har gjorts med respektive stadsdelsnämnd. Därefter föreslås tre boenden att ingå i den kommande centralupphandlingen. Upphandlingsprocessen påbörjades under slutet av år 2012 och avtal ska gälla senast från och med 2013-10-01 respektive 2013-11-01.

Beredning

Ärendet har beretts av stadsledningskontoret i dialog med berörda stadsdelsnämnder samt äldrenämnden. Ärendet har remitterats till äldrenämnden, Kungsholmens stadsdelsnämnd och Östermalms stadsdelsnämnd.

Äldrenämnden anser det angeläget att prioritera den påbörjade översynen av ersättningen i vård- och omsorgsboenden i syfte att skapa förutsättningar för utförarna att driva verksamheter med god kvalitet.

Kungsholmens stadsdelsnämnd anser att boendet S:t Erik bör bevaras som vård- och omsorgsboende och bör därför ingå i den centrala entreprenadupphandlingen. Nämnden ställer sig också bakom förslagets principer för upphandlingens genomförande och avtalens förvaltande.

Östermalms stadsdelnämnd anser att det är viktigt att man lägger ökad tyngd på en systematisk referenstagning, eftersom de utförare som är populärast hos de gamla och deras anhöriga inte alltid är de som är bäst på att skriva eleganta anbud.

Våra synpunkter

Valfrihetssystemet som infördes under förra mandatperioden innebär en möjlighet för de äldre att själva välja vård- och omsorgsboende utefter de egna preferenserna. Det kan vara läget som styr, eller till exempel möjligheten att ta del av en särskild verksamhetsinriktning. Genom att upphandla stadens verksamheter får vi in nya entreprenörer med olika idéer om hur verksamheten för äldre ska bedrivas. Det stärker den äldreomsorg som erbjuds i Stockholm.

I år har tre boenden befunnits lämpliga för upphandling, två på Östermalm och ett på Kungsholmen. I två av fallen, S:t Eriks och Kattrumpstullen har entreprenören meddelat att de inte vill förlänga avtalen. I det tredje fallet är det istället Östermalms stadsdelnämnd som har valt att inte förlänga avtalet med den vårdgivare som driver Linnégården idag.

Stockholms stad kontrollerar löpande kvaliteten i verksamheterna och genomför regelbundet brukarundersökningar på samtliga boenden som offentliggörs i Jämför och Välj Service på stockholm.se. En väl utvecklad uppföljning och en dialog med utförarna är två av verktygen som ska säkerställa att verksamheterna fungerar, de äldre får god omsorg och rätt vård.

Oavsett skäl till att entreprenader avslutas är det helt centralt att Stockholms stad följer upp verksamhet och kvalitet i nära dialog med utföraren och de boende. Just nu görs även en översyn av regler och ersättningar för att bedriva vård- och omsorgsverksamhet i Stockholms stad. Detta för att säkerställa att staden kan erbjuda sådana villkor att det är attraktivt för många olika typer av aktörer att bedriva äldreomsorg i Stockholm. Det stärker möjligheten för stockholmarna att få en god äldreomsorg som är anpassad efter de egna behoven och önskemålen.

Bilaga

Reservationer m. m.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet Karin Wanngård (S) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta

avslå förslaget att centralupphandla vård- och omsorgsboenden 2013

1. Att frågan om driften av de nu aktuella boendena ska grundas på beslut i stadsdelsnämnderna.
2. Att i den mån stadsdelsnämnderna väljer att upphandla verksamheten ska en upphandlingspolicy i enlighet med vad som anförs nedan tillämpas.
3. Att avslå att stadsdirektören ges i delegation att besluta om tilldelning av kontrakt, avbrytande av upphandling, att teckna avtal i enlighet med tilldelningsbeslutet, förlänga avtal samt häva avtal.
4. Att i övrigt anföra följande

Äldreomsorgen har kantats av vårdskandaler de senaste åren därför är frågan om upphandling av vård- och omsorgsboenden ständigt aktuell. Tyvärr på grund av slarv och dåliga upphandlingar.

I detta ärende uppges att två av omsorgsboenden som ska ingå i den centrala upphandlingen, och som har drivits av Stiftelsen Rödakorshemmet, valt att dra sig ur. Stiftelsen har valt att inte förlänga avtalet. Som orsak uppger stiftelsen, i en artikel i Dagens Samhälle, att god kvalitet inte kan garanteras i enlighet med de ersättningsnivåerna som staden tillämpar. Detta föranleder till frågan om hur övriga entreprenörer kan garantera en säker och kvalitativ vård samtidigt när stiftelsen med mångårig erfarenhet anser sig inte kunna fortsätta. SLK har i uppdrag att se över ersättningsnivåer men tyvärr har det tagit allt för lång tid och på vägen har staden tappat seriösa entreprenörer.

Några av målen med valfrihetssystemet sägs vara att mångfalden skall öka, ”det ska finnas många aktörer att välja bland”. Men om man ser över verksamheter som bedrivs i egen regi är andelen i vissa stadsdelar uppenbart för lågt för att garantera rätten till ett eget val, även när det gäller utförare. Staden riskerar dessutom att förlora den kommunala kompetensen inom äldreomsorgen.

I samband med budgetpresentationen för 2013 la Socialdemokraterna i Stockholm fram ett program för kvalitet i äldreomsorg med avseende på upphandling. Dessa redovisas nedan och bör vara utgångspunkten för en eventuell upphandling.

Vi anser att Stadsdelsnämnderna måste få större inflytande över hur äldreomsorgen ska organiseras för att tillgodose lokala behov och för att tillförsäkra medborgarna ett bra utbud av äldreomsorg att välja mellan. Därför bör stadsdelsnämnderna tillförsäkras ett större inflytande över beslutet än vad som nu föreslås i det liggande förslaget.

Våra förslag för kvalitet vid upphandling

1 Bemannings- och utbildningskrav vid upphandling

- Staden ska i avvaktan på eventuell nationell reglering införa egna krav på bemanning och utbildningsnivå bland personalen såväl mot upphandlad som egen verksamhet.

- Staden ska initiera ett program för fler sökande till omsorgsprogrammet för att långsiktigt klara behoven av personal.

2 Ny upphandlingspolicy

- Vi har större handlingsutrymme för upphandlingar än vi utnyttjar.

Krav på exempelvis bemanningsregler, meddelarfrihet för personal och kollektivavtalsliknande villkor kan ingå.

3 Personalkontinuitet

- Staden ska i dialog med utförare utarbeta målsättningar för att reducera osäkra anställningsformer.

4 Tydliga konsekvenser vid misskötsel

- Kontrakt ska kunna sägs upp med kort varsel. Återkommande misskötsel ska väga tungt i tilldelningsbeslut.

5 Krav på särredovisning av offentliga medel och insyn i budget

- Utred möjligheterna att i upphandling kräva särredovisning av offentliga medel i välfärdsföretag. Revisionen ska tillförsäkras full insikt i hur skattemedel används.

6 Avpolitisera tilldelningsbesluten

- Tilldelningsbeslut bör fattas av oberoende råd - inte av den politiskt tillsatta stadsdirektören som idag.

7 Egen-regi anbud ska alltid finnas med vid upphandling

- Majoriteten har flera gånger förbjudit egen-regi-drift att delta vid upphandlingar. All upphandlad verksamhet bör vid upphandling värderas mot egen-regi-drift – såväl när det gäller kvalitet som pris.

8 Vita jobb modellen

- Vid upphandling föreslår vi att staden använder sig av modellen för Vita Jobb för att stoppa oseriösa aktörer. En modell som Stockholm använde sig av fram till 2006 och som nu exempelvis Malmö Stad utvecklar.

9 Meddelarfrihet

- Den grundlagsskyddade meddelarfriheten måste skyddas. Kvalitetskansliet ska utveckla metoder för att stödja och skydda så kallade whistleblowers som uppmärksammar staden och offentligheten på oegentligheter.

10 Övergripande uppföljning, kontroll och inspektion av äldreomsorgen

- Inrätta ett kvalitetskansli med uppgift att i samverkan med nämnderna dels skärpa tillsynsverksamheten i staden och dels jobba förebyggande med kvalitetsförbättrande åtgärder. Förnyelsekansliet som inte alls haft detta fokus i tillräcklig utsträckning ersätts med denna nya organisation.

Reservation anfördes av borgarrådet Daniel Helldén (MP) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta

- att inte centralupphandla de tre vård- och omsorgsboendena
- att beslut om drift av och eventuell upphandling av de tre vård- och omsorgsboendena hänskjuts till de berörda stadsdelsnämnderna
- att därutöver anförda följande

Stadsdelsnämnderna är idag ansvariga för drift, tillsyn och uppföljning av vård- och omsorgsboenden. Det vore mer tydligt och skulle skapa en bättre helhet i ansvaret

om stadsdelsnämnderna också hade ansvar för vem som ska utföra driften i boendena och eventuell upphandling av denna. Kvaliteten i omsorgen om de äldre skulle gynnas av ett sådant helhetsansvar.

Det finns även demokratiska aspekter på beslut om drift och upphandling. För medborgare som vänder sig till stadsdelen när omsorg om de äldre inte fungerar är det inte tillfredsställande att få beskedet att stadsdelsnämnden inte på egen hand kan häva avtalet med utföraren. Mycket tydligt har detta blivit i fallen med Koppargården (Hässelby/Vällingby stadsdelsnämnd) och Linnégården (Östermalm). Ansvaret, dess utkrävande och kommunikationen kring dessa boenden hade blivit betydligt tydligare och mindre komplicerade om stadsdelsnämnderna också hade haft ansvaret för att häva avtal med boenden som inte klarar av att sköta sina åtaganden enligt avtal.

Även om stadsdelsnämnderna bör ha frihet att själva besluta om drift av vård- och omsorgsboenden och när dessa ska upphandlas så är det viktigt - ur valfrihetssynpunkt för medborgarna och ur kompetenssynpunkt för Stockholms stad - att det finns kommunalt drivna äldreboenden i alla stadsdelar. En mångfald av olika typer av utförare är bra för konkurrensen och främjar "best practices", det vill säga kvaliteten i omsorgen. Att stadsdelen alltid har möjlighet att med hög kvalitet driva ett vård- och omsorgsboende i egen regi skapar dessutom en stark position i valet mellan att upphandla eller driva i egen regi.

Det är önskvärt, ur valfrihets- och mångfaldssynpunkt, att fler vård- och omsorgsboenden drivs av idédrivna organisationer. Äldreomsorg som drivs av idéburna organisationer blir mer brukarnära och gör ofta andra ställningstaganden än vinstdrivande bolag och verksamhet som drivs i egen regi. Stockholms stad bör inrätta en stödfunktion med syfte att stötta den idéburna sektorn, exempelvis med råd och med att utforma anbud. Gemensamma råd bör för användning av sociala kriterier också utarbetas för upphandlingsprocessen inom äldreomsorgen, för de fall som stadsdelarna väljer att upphandla. Därutöver bör en policy utarbetas där alternativ till upphandling redovisas och värderas

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Kommunstyrelsen ska genom förenklad upphandling ansvara för genomförande av centralupphandling av entreprenaddrift för de boenden som anges i detta ärende, vilket innefattar att besluta om tilldelning av kontrakt, avbrytande av upphandling, att teckna avtal i enlighet med tilldelningsbeslutet, förlänga avtal samt häva avtal. Upphandlingen ska genomföras i enlighet med de principer som anges i ärendet och tidigare kommunfullmäktigebeslut (2007-11-05 § 16, 2008-09-29 § 17, 2009-12-14 § 21 och 2011-04-04 § 18).
2. När entreprenadupphandling är slutförd och avtal undertecknade ska avtalen lämnas över till respektive ansvarig stadsdelsnämnd. Stads-

- delsnämnderna har därefter ansvar för avtalens förvaltning, uppföljning av verksamhetens kvalitet, löpande dialog med entreprenörer etc.
3. Kommunstyrelsen får besluta om att justera antalet boenden på det sätt som framgår av ärendet om det under arbetet med upphandlingen visar sig vara omöjligt eller uppenbart olämpligt att inkludera boendet eller om något ytterligare boende måste ingå i upphandlingen.

Kommunstyrelsen beslutar för egen del, under förutsättning av att kommunfullmäktige beslutar enligt ovan, följande.

1. Stadsdirektören ges delegation att besluta om tilldelning av kontrakt, avbrytande av upphandling, att teckna avtal i enlighet med tilldelningsbeslutet, förlänga avtal samt häva avtal.
2. Stadsdirektören ges delegation att besluta om att justera antalet boenden om det under arbetet med upphandlingen visar sig vara omöjligt eller uppenbart olämpligt att inkludera boendet eller om något ytterligare boende måste ingå i upphandlingen.

Stockholm den 20 februari 2013

På kommunstyrelsens vägnar:
STEN NORDIN

Joakim Larsson

Ulrika Gunnarsson

Reservation anfördes av Karin Wanngård, Tomas Rudin och Olle Burell (alla S) med hänvisning till reservationen av (S) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av Åsa Jernberg och Stefan Nilsson (båda MP) med hänvisning till reservationen av (MP) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av Ann-Margarethe Livh (V) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta

1. Staden ska öka andelen vård- och omsorgsboenden i egen regi
2. Centralupphandling av vård- och omsorgsboenden upphör

3. Stadsdelsnämnderna återfår rätten att besluta om upphandling av sin egen verksamhet
4. Därutöver vill jag framföra följande

Vänsterpartiet arbetar för en långsiktigt hållbar och jämställd äldreomsorg som styrs av äldres behov, god kvalitet och likvärdighet, och inte av kortsiktighet och snäva kommersiella intressen. Vår äldreomsorg ska därför i huvudsak drivas i kommunens regi och gärna kompletteras med icke-kommersiella aktörer som vill utveckla äldreomsorgen utan vinstsyfte.

Konkurrensutsättningen av vård- och omsorgsboenden har lett till att egenregi endast motsvarar 21 procent och intraprenader 4 procent, medan LOU-utförare (entreprenader) har 42 procent och LOV-utförare 33 procent. De privata utförarna dominerar totalt med sina 75 procent. Andel boenden i egen regi är betydligt lägre än i exempelvis Nacka, där man anser att kommunen bör ha ungefär hälften i egen regi. Stockholms stads politiska majoritet sätter däremot ingen gräns, utan så mycket som möjligt ska privatiseras så att folkvalda fräntas så mycket inflytande som möjligt över våra skattemedel. Denna extrema inriktning är tydligt uttalad i politiska styrdokument och märks allt mer inom just äldreomsorgen. Vi menar att även utifrån målen i den borgerliga valfrihetsmodellen står det klart att egenregi blivit för liten. Fullmäktige föreslås uttala att andelen vård- och omsorgsboenden i egenregi ska öka.

De berörda stadsdelsnämnderna rekommenderas att ta tillbaka driften av Linnégården, S:t Eriks äldreboende och Kattrumpstullen, eftersom det både på Kungsholmen och Östermalm endast finns ett vård- och omsorgsboende med heldygnsomsorg i kommunal regi. Idag bedrivs endast två av sammanlagt 14 vård- och omsorgsboenden i egenregi i dessa stadsdelsområden.

Vänsterpartiet anser att upphandling ska beslutas på samma politiska nivå som ansvarar för verksamheten ifråga. Det betyder att stadsdelsnämnderna ska besluta om vård- och omsorgsboenden ska upphandlas eller drivas i egen regi, inom ramen för fullmäktiges mål. Om det blir upphandling ska personalen alltid kunna lägga egenregianbud. Vi föreslår att stadsdelsnämnderna återfår rätten att besluta om upphandling av sin verksamhet och att centralupphandling av vård- och omsorgsboenden ställs in för gott.

Idag toppstyrs stadens utbud av äldreboenden från stadshuset. Avgörande tilldelningsbeslut och förlängningar av avtal lämnas till en tjänsteman. Stadsdelsnämnderna som ska följa upp entreprenaderna har inte mandat att själva besluta att säga upp avtalen. Medborgarnas, brukarnas och de anhörigas möjligheter att kräva ut politiskt ansvar försvåras, vilket är förödande i ett demokratiskt perspektiv. Stadsdelsnämnderna omvandlas från beslutande till förvaltande organ, trots att de har det faktiska ansvaret inför medborgarna.

Staden släpper idag ifrån sig stora delar av kontrollen av äldreboendena. Det blir allt svårare att garantera kvaliteten och personalens kompetens, inte heller kan staden övervaka och styra utvecklingen. Konkurrensutsättningen ökar personalomsättningen vilket försämrar kontinuiteten för de äldre. När de kommunala alternativen försvinner hamnar staden i en låsningseffekt. Det är inte minst uppenbart när staden ska renovera

ett antal boenden och inte har egna resurser för att säkra evakuering på ett betryggande sätt för de äldre.

Moderaterna påstår att äldreomsorgen är bättre än någonsin, samtidigt som Röda Korset, Ersta och Stockholms Borgerskap sagt upp olika åtaganden inom äldreomsorgen på grund av att de inte anser sig kunna driva bra verksamhet med nuvarande villkor. Det är bestickande att privata organisationer med högt förtroende hos befolkningen drar sig tillbaka, och kvar för stockholmarna att välja blir äldreomsorg som drivs av riskkapitalister med lågt förtroende.

Slutligen konstaterar vi att majoriteten har kommit fram till att det skulle kosta för mycket i pengar samt risk för negativa domstolsutslag och usel PR att öka LOV-upphandlad verksamhet genom att säga upp LOU-avtal eller ”transformera” avtalen till LOV. Istället tänker man successivt minska den kommunalt ägda äldreomsorgen genom att ta varje möjlighet att säga upp lokaler för att kunna erbjuda ombyggda och renoverade lokaler till privata bolag som vill driva äldreomsorg enligt LOV.

ÄRENDET

Valfrihet inom vård- och omsorgsboenden infördes i Stockholms stad den 1 juli 2008. Av beslutet framgår att vård- och omsorgsboenden som drivs i egen regi ska upphandlas genom årliga, centralt administrerade entreprenadupphandlingar.

Föreliggande ärende innehåller stadsledningskontorets förslag till boenden att ingå i årets entreprenadupphandling samt principer för upphandlingens genomförande och avtalens förvaltande samt hur uppföljning av vård- och omsorgsboenden ska ske. För att en centralupphandling ska uppnå lyckat resultat är det mycket viktigt att urvalet sker i dialog och samråd med stadsdelsnämnderna. Avstämning har gjorts med respektive stadsdelsförvaltning. Därefter föreslås tre boenden att ingå i den kommande centralupphandlingen. Upphandlingen planerades att påbörjas under slutet av 2012 och avtal ska gälla senast från och med 2013-10-01 respektive 2013-11-01.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 30 november 2012 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms stad införde den 1 juli 2008 ett valfrihetssystem avseende vård- och omsorgsboende för personer som är 65 år och äldre. Valfrihetssystemet innebär att den enskilde som genom biståndsbeslut beviljats vård- och omsorgsboende själv får välja vilket boende han eller hon önskar flytta till. Några av målen med valfrihetssystemet är att:

- Valfriheten för den enskilde ska öka,
- Mångfalden ska öka – det ska finnas många aktörer att välja bland, med olika profiler och inriktningar och hindren för små företag att delta i upphandlingarna ska undanröjas,
- Kvaliteten ska öka genom att kunderna kan välja de boenden som har en god kvalitet,
- Kostnaderna för verksamheten ska inte öka på grund av systemet.

Stadens roller

Staden har två olika roller i valfrihetssystemet. I den ena rollen är staden som huvudman för äldreomsorgen ansvarig för insatserna inom valfrihetssystemet. I egenskap av huvudman är det staden som prövar och beslutar om den enskildes rätt till vård- och omsorgsboende.

Kommunen ansvarar i egenskap av huvudman för både omsorgen och hälso- och sjukvården i vård- och omsorgsboenden och för att insatserna är av god kvalitet oavsett i vilken regi boendet drivs.

Kommunen är också skyldig att försäkra sig om att verksamheten följs upp och att denna uppföljning omsätts i utvecklad kvalitet i utförandet. Detta innebär ett lagstadgat ansvar för kvaliteten i insatserna och därmed skyldighet att ställa krav på insatserna så att de ger god kvalitet till den enskilde och att bestämma villkoren för utförandet. Därmed ges också ytterligare underlag för den enskilde när boende ska väljas.

I den andra rollen är staden en bland andra utförare av vård- och omsorgsboende i valfrihetssystemet och ska uppfylla samma krav som övriga utförare. Staden ska i denna roll iaktta konkurrensneutralitet, dvs. inte ge egenregi några för- eller nackdelar, direkt eller indirekt. Staden har därför en beställar- och utförarmodell som åtskiljer de båda rollerna.

Ansvaret för biståndsbedömning om rätt till insatser samt genomförande av insatser vilar på stadsdelsnämnderna.

Till denna kärna i beställarorganisationen finns det beställarfunktioner som handhar de verksamhetsuppföljningar som görs utifrån avtal med privata utförare eller verksamhetskrav på egen regi och som sammanställer uppföljningsresultat och som ansvarar för att samverka med utförare och agera vid brister. Dessa beställarfunktioner är på olika sätt skilda från nämndernas egen regiverksamheter.

I stadens valfrihetssystem är det kommunstyrelsen som ansvarar för LOU-upphandling av entreprenörer för drift av vård- och omsorgsboenden samt LOV-upphandling av privata vårdgivare. Dessa avtal förvaltas av stadsdelsnämnderna respektive äldrenämnden.

Gemensamma förutsättningar för de olika driftsformerna i valfrihetssystemet

Utförarna i stadens valfrihetssystem består av egenregi, intraprenader, entreprenader och privata utförare.

Egenregi - Stadens verksamhet som drivs av staden själv genom dess stadsdelsnämnder. Det krävs inget tillstånd från Socialstyrelsen för att bedriva verksamheten.

Intraprenad - Stadens verksamhet som drivs av resultatenhet inom staden efter genomförd upphandling enl. LOU, som vunnits av anbud från egen regi. Det krävs inget tillstånd från Socialstyrelsen för att bedriva verksamheten.

Entreprenad/driftentreprenad - Stadens verksamhet som under en bestämd avtalsperiod drivs av privat utförare efter genomförd upphandling enligt lagen om offentlig upphandling, LOU. Det krävs inte något tillstånd från Socialstyrelsen för att bedriva verksamheten. Fortsatt kommer denna driftsform att benämnas LOU-utförare.

Privata utförare - Verksamhet som bedrivs av fristående privat utförare. Efter genomförd upphandling enligt lagen om valfrihetssystem, LOV, omfattas de i upphandlingen godkända vårdgivarna i ett ramavtal om köp av vård- och omsorgsplatser. Utföraren måste ha tillstånd från Socialstyrelsen för att bedriva verksamheten. Fortsättningsvis kommer denna driftsform att benämnas **LOV-utförare**.

Fördelningen mellan de olika driftformerna är 2012 enligt följande:

Driftform	Antal	Andel platser	Antal platser
Egenregi	17	21%	1 325
Intraprenad	3	4%	237
LOU-utförare	37	42%	2 681
LOV-utförare	58	33%	2 137
Totalt	115	100%	6 380

Den enskildes val av utförare

Samtliga utförare som ingår i stadens valfrihetssystem presenteras på stadens webbsida under Jämför service. Här kan den enskilde jämföra olika utförare med varandra. Respektive stadsdelsnämnd sammanställer också egna broschyrer eller liknande utifrån uppgifterna på Jämför service. Staden har en konsumentrådgivande roll i samband med den enskildes val. För den som inte kan eller inte vill välja finns ett icke-valsalternativ som är det boende, oavsett regiform, som ligger närmast den enskildes ordinarie bostad, som möter dennes behov och som har en ledig plats. För den som vill få information och vägledning inför val av utförare eller byte av utförare finns Äldre direkt, en del av kontaktcenter Stockholm. Dit kan äldre eller deras anhöriga vända sig för allsidig information om utförare inom hela staden.

För att hantera den enskildes val finns ett köhanteringssystem

Den enskilde har möjlighet att ställa sig i kö till tre vård- och omsorgsboenden inom valfrihetssystemet. För att hantera den enskildes val finns ett köhanteringssystem som administreras av äldrenämnden.

Upphandling av utförare till valfrihetssystemet

Som framgår ovan så upphandlas utförare till stadens valfrihetssystem både utifrån LOU och utifrån LOV. Staden använder LOU för upphandling av entreprenörer som ansvarar för driften av stadens egna vård- och omsorgsboenden och LOV för att upphandla LOV-utförare till valfrihetssystemet.

Upphandlingarna enligt LOU för driften av stadens vård- och omsorgsboenden genomförs som kvalitetsupphandlingar där det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet i form av erbjuden kvalitet vinner. Mellan 2008 och 2011 har staden genomfört årliga stadsövergripande upphandlingar omfattande totalt 37 vård- och omsorgsboenden. Även innan, sedan början av 1990-talet fram till valfrihetssystemets införande 1 juli 2008, har driften av stadens boenden upphandlats, men då av respektive stadsdelsnämnd. Dessa tidigare upphandlingar har varit både prisupphandlingar och upphandlingar där kvalitet och pris viktats. Sedan 2008 har priset varit givet och enbart kvalitet har varit ett utvärderingskriterium.

Staden har upphandlat utförare till valfrihetssystemet enligt LOV sedan september 2009. Upphandlingarna enligt LOV innebär att alla utförare som ansöker och som uppfyller kraven godkänns. Innan staden började upphandla enligt LOV upphandlades stadens privata utförare till valfrihetssystemet enligt LOU. Detta gjordes 2008 i form av kvalitetsupphandling där de ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet vann. I praktiken innebar det att praktiskt taget alla utförare som uppfyllde kraven fick avtal. Sedan mitten av 1990-talet fram till valfrihetssystemets införande har staden kontinuerligt

upphandlat platser hos privata utförare för att täcka stadens behov av platser.

Valfrihet inom vård- och omsorgsboenden har som redogjorts ovan införts i Stockholms stad den 1 juli 2008. Av beslutet framgår att vård- och omsorgsboenden som drivs i egen regi ska upphandlas genom årliga, centralt administrerade entreprenadupphandlingar.

Av beslutet framgår vidare att stadsledningskontoret skall göra en bedömning av vilka boenden som ska ingå i de årliga entreprenadupphandlingarna.

Utgångspunkten i bedömningen ska utgöras av stadsdelsnämndernas aktivitetsplaner.

Föreliggande ärende innehåller stadsledningskontorets förslag till boenden att ingå i kommande entreprenadupphandling samt principer för genomförande av upphandlingen och avtalens förvaltande.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av stadsledningskontorets förnyelseavdelning i dialog med berörda stadsdelsnämnder samt äldrenämnden.

Stadsledningskontorets synpunkter och förslag

Under 2012 har stadsledningskontoret analyserat marknaden för vård- och omsorgsboenden och finner att den andel av boenden som bedrivs inom ramen för LOV växer, en utveckling som stadsledningskontoret ser positivt på.

Den positiva utvecklingen med fler boenden som är LOV-upphandlade kan inte utan betydande kostnader och risker tillkomma genom uppsägning av LOU-avtal och eller transformering av avtalen till LOV.

Stadsledningskontoret anser att utökningen av LOV-upphandlad verksamhet bör ske genom nyetablering. Det är i det sammanhanget centralt att privata fastighetsägare och vårdgivare engageras i planeringen på ett tidigt stadium.

Stadsledningskontoret anser att det finns anledning att vid varje avtalstids upphörande utifrån boendepaneringen pröva huruvida en ny upphandling enligt LOU skall genomföras eller om staden ska frånträda lokalerna i syfte att i dem efter ombyggnationer och eller omfattande renoveringar tillskapa andra former av boenden eller möjliggöra för en etablering av verksamhet enligt LOV. Detta inte minst mot bakgrund av de nya beslut som kommit från arbetsmiljöverket beträffande vissa äldreboenden.

De upphandlingar som genomförts enligt LOU har varit positiva för utvecklingen av kvaliteten inom äldreomsorgen i Stockholm. Upphandling enligt LOU möjliggör för mindre företag att etablera sig på marknaden utan större investeringar, då de startar med en redan etablerad verksamhet innehållande såväl anställda som kunder. LOV-avtalen har andra fördelar.

Stadens entreprenadupphandlingar har också bidragit till en utökad mångfald av utförare och att mindre aktörer har etablerat sig och kunnat expandera sin verksamhet, även genom etableringar av LOV-verksamheter.

I föreliggande ärende föreslås att tre av de vård- och omsorgsboenden som tidigare upphandlats genom LOU föreslås att återigen upphandlas.

Stadsledningskontorets bedömning är att de fastigheter som verksamheterna bedrivs i är centrala att bevara som vård- och omsorgsboenden och därutöver är strate-

giskt lokaliserade.

För att en centralupphandling ska uppnå lyckat resultat är det mycket viktigt att urvalet sker i dialog och samråd med stadsdelsnämnderna. Stadsledningskontoret har utgått från de aktivitetsplaner stadsdelsnämnderna redovisat. Avstämning har gjorts med respektive stadsdelsförvaltning, därefter föreslås tre boenden att ingå i den kommande centralupphandlingen.

Katrumpstullen	Östermalms stadsdelsnämnd
Linnégården	Östermalms stadsdelsnämnd
St Erik	Kungsholmens stadsdelsnämnd

Katrumpstullen och St Erik vård- och omsorgsboende har sedan 2008 respektive 2010 drivits av Stiftelsen Rödakorshemmet. Båda dessa avtal innehåller en möjlighet till förlängning, men Stiftelsen Röda Korshemmet har meddelat att de inte önskar förlänga avtalet. Skälet är ett generellt beslut av stiftelsen om att i fortsättningen inte driva äldreboenden.

Linnégården har sedan 2010 drivits av Carema Care AB. Avtalet innehåller en möjlighet till förlängning. Östermalms stadsdelsförvaltning har bedrivit ett intensifierat uppföljningsarbete på Linnégården sedan hösten 2011 pga vissa brister i verksamheten. Trots Carema Cares åtgärder kan förvaltningen konstatera att det i vissa avseenden har gått för långsamt och att det fortfarande finns vissa brister i verksamheten. Östermalms stadsdelsnämnd har därför beslutat att inte utnyttja avtalets möjlighet till förlängning utan att de önskar upphandla driften fr o m 2013-11-01 i stadens centrala upphandling.

Tidplan

Upphandlingen påbörjas i slutet av 2012 och avtal ska gälla senast från och med 2013-10-01 för Katrumpstullen respektive 2013-11-01 för Linnégården och St Erik.

Organisation

Stadsledningskontoret ansvarar för att upphandlingen genomförs med stöd av upphandlingsexperten på serviceförvaltningen. Även om entreprenadupphandlingen sker genom en centralupphandling måste stadsdelsnämndernas kompetens och erfarenhet vad gäller just denna typ av entreprenadupphandling tas till vara. Det är därför viktigt att stadsdelsnämnderna avsätter tid och resurser för deltagande i arbetet. Detta gäller framtagande av det underlag och uppgifter om respektive boende som är direkt avgörande för upphandlingen samt i högsta grad arbetet med förfrågningsunderlag och utvärderingsarbetet, då stadsdelsnämnderna nu har flera års värdefull erfarenhet av uppföljning av befintliga avtal som måste tas till vara.

Utformning

Upphandlingen av entreprenaderna ska utformas på ett sådant sätt att det blir det för staden som helhet och de äldre mest fördelaktiga utfallet, där en ökad mångfald i form av fler vårdgivare och därmed ökad valfrihet är en mycket betydelsefull kvalitetsaspekt. Ökade förutsättningar ska ges i upphandlingen för att genom referenstagning beakta stadens egna och andras erfarenheter av hur leverantörer sköter sina åligganden.

Vidare ska genom upphandlingarna garanteras att de kvalitetskrav som ställs på äldreomsorgen och hälso- och sjukvården i gällande lagstiftning, Socialstyrelsens

allmänna råd och föreskrifter samt stadens riktlinjer och policy uppnås. Kunskap om vad som framkommit i brukarundersökningar och uppföljningar ska tas tillvara.

Det av kommunfullmäktige antagna ersättningssystemet ska tillämpas. Vidare bör eftersträvas att krav och kommersiella villkor ska överensstämma med vad som fastslogs i de tidigare genomförda centralupphandlingarna.

I det fall kommunfullmäktige beslutar om nytt ersättningssystem behöver befintliga avtal förhandlas om.

Förvaltning av avtal

I enlighet med beslutet om valfrihetssystem för vård- och omsorgsboenden inom äldreomsorgen ska nya entreprenadavtal som upphandlas inom ramen för valfrihetssystemet förvaltas och följas upp av respektive stadsdelsnämnd. Detta innebär mer konkret att när entreprenadupphandling är slutförd och avtal påskrivna ska avtalen lämnas över till ansvarig stadsdelsnämnd. Stadsdelsnämnderna har därefter ansvar för avtalens förvaltning, uppföljning av verksamhetens kvalitet, löpande dialog med entreprenörer etc.

Uppföljning av vård- och omsorgsboende

Kommunen ansvarar i egenskap av huvudman för både omsorgen och hälso- och sjukvården i vård- och omsorgsboenden och för att insatserna är av god kvalitet oavsett i vilken regi boendet drivs.

Ansvaret för uppföljning av avtalet samt varje biståndsbeslut ligger på respektive ansvarig stadsdelsnämnd. Detta innebär att uppföljning av verksamhetens kvalitet, dialog med entreprenören samt att den enskilde erhåller insatser utifrån biståndsbeslutet åligger stadsdelsnämnden. I syfte att öka kvaliteten i omsorgen för den enskilde sker inom staden ett utvecklingsarbete för bättre styrning av verksamheter inom vård- och omsorgsboenden.

Äldrenämnden har en övergripande uppgift att följa upp och i dialog med utförare utveckla äldreomsorgen i staden. Under 2012 har en kvalitetsinspektion inrättats inom äldrenämnden med uppdrag att tillsammans med stadsdelsnämnderna inspektera, granska och följa upp stadens äldreomsorg i syfte att säkerställa en god kvalitet. Inspektionerna är ett komplement till och i vissa fall en fördjupning av de uppföljningar som har gjorts redan tidigare.

Resultaten av inspektionerna ska ingå som underlag och vara utgångspunkt i stadsdelsnämndernas planering och utveckling av äldreomsorgen

Utvecklingsområden jämfört med tidigare genomförda upphandlingar

Utvärdering av tidigare genomförda centrala upphandlingar av vård- och omsorgsboenden visar att det finns flera utvecklingsområden, varav flera redan lett till åtgärder inom staden. Nedan anges vissa områden som bör utvecklas i den kommande upphandlingen.

Ett viktigt område som nämnts ovan är att stärka och förbättra uppföljningen både avseende avtal och det enskilda biståndsbeslutet. Här har staden genomfört flera åtgärder och inför kommande upphandling behöver kravställning av uppföljningen utvecklas. Möjligheterna att beakta referenser i utvärderingen av anbud bör öka. En viktig fråga är på vilket sätt anbudsgivarens mervärde ska kunna följas upp under avtalstiden.

Staden bör kunna kräva tydligare och mer mätbara mål. Till detta bör det tydliggöras när åtaganden om mervärden m.m. ska börja gälla. Längre avtalstider kan medföra att det blir lättare för organisationer att lämna anbud.

Övrigt

Det valfrihetssystem som kommunfullmäktige har beslutat om (dnr 327-1752/2007) omfattar inte servicehus eller korttidsplatser. I vissa fall kan servicehusboende och korttidsplatser ingå som delar av de föreslagna boendena. De upphandlingar som föreslås genomföras kommer att avse boendena i sin helhet. Det innebär att om ett boende innehåller servicehusplatser och/eller korttidsplatser kommer dessa delar att ingå i upphandlingen av driften av det specifika boendet, enligt de förutsättningar som kommer att anges i upphandlingsunderlaget. I dessa fall ska respektive stadsdelsnämnd besluta vilken ersättning som ska gälla för dessa platser.

Stadsledningskontoret föreslår att om det under arbetet med upphandlingen, av rättsliga eller andra skäl, visar sig vara omöjligt eller uppenbart olämpligt att inkludera något boende får kommunstyrelsen besluta att den nu aktuella upphandlingen inte ska omfatta detta eller dessa boenden. Kommunstyrelsen bör också kunna besluta att lägga till något eller några boenden om beslut skulle fattas om att inte förlänga något av de avtal som trätt i kraft efter tidigare genomförda centrala upphandlingar av vård- och omsorgsboenden. Stadsledningskontoret föreslår vidare att kommunstyrelsen delegerar till stadsdirektören att fatta beslut om avsteg enligt ovan.

BEREDNING

Ärendet har beretts av stadsledningskontorets förnyelseavdelning i dialog med berörda stadsdelsnämnder samt äldrenämnden. Ärendet har remitterats till äldrenämnden, Kungsholmens stadsdelsnämnd och Östermalms stadsdelsnämnd.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 22 januari 2013 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av Mirja Räihä m.fl. (S), *bilaga*.

Reservation anfördes av Torun Boucher m.fl. (V), *bilaga*.

Särskilt uttalande gjordes av Christoffer Ödmann m. fl. (MP), *bilaga*.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 7 januari 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Valfrihet inom vård- och omsorgsboenden infördes i Stockholms stad den 1 juli 2008. Av beslutet framgår att vård- och omsorgsboenden som drivs i egen regi ska upphandlas genom årliga, centralt administrerade centralupphandlingar.

Remissen innehåller stadsledningskontorets förslag till boenden att ingå i den femte av de återkommande centrala entreprenadupphandlingarna samt principer för upphandlingens genomförande och avtalens förvaltande samt hur uppföljning av vård- och omsorgsboende ska ske.

Äldreförvaltningen delar stadsledningskontorets bedömning att de fastigheter som de föreslagna verksamheterna bedrivs i bör bevaras som vård- och omsorgsboenden och därutöver är strategiskt belägna. Äldreförvaltningen har därför inget att invända mot valet av de tre vård- och omsorgsboenden som föreslås ingå i den centrala entreprenadupphandlingen. Äldreförvaltningen ställer sig också bakom förslagets principer för upphandlingens genomförande och avtalens förvaltande.

Äldreförvaltningen delar stadsledningskontorets uppfattning att det är viktigt att kontinuerligt stärka och förbättra uppföljningen både på verksamhetsnivå och på individnivå.

Bakgrund

Valfrihet inom vård- och omsorgsboenden infördes i Stockholms stad den 1 juli 2008. Av beslutet framgår att vård- och omsorgsboenden som drivs i egen regi ska upphandlas genom årliga, centralt administrerade centralupphandlingar.

Remissen innehåller stadsledningskontorets förslag till boenden att ingå i den femte av de återkommande centrala entreprenadupphandlingarna samt principer för upphandlingens genomförande och avtalens förvaltande samt hur uppföljning av vård- och omsorgsboende ska ske.

Efter att avstämning har gjorts med respektive stadsdelsförvaltning föreslås följande tre vård- och omsorgsboenden att ingå i den kommande centralupphandlingen:

Kattrumpstullen	Östermalms stadsdelsnämnd
Linnégården	Östermalms stadsdelsnämnd
S:t Erik	Kungsholmens stadsdelsnämnd

Kattrumpstullen och S:t Eriks vård- och omsorgsboende har sedan 2008 respektive 2010 drivits av Stiftelsen Röda Korshemmet. Båda dessa avtal innehåller en möjlighet till förlängning, men Stiftelsen Röda Korshemmet har meddelat att de inte önskar förlänga avtalen. Skälet är ett generellt beslut av stiftelsen att i fortsättningen inte driva äldreboenden.

Linnégården har sedan 2010 drivits av Carema Care AB. Avtalet innehåller en möjlighet till förlängning. Östermalms stadsdelsförvaltning har bedrivit ett intensifierat uppföljningsarbete på Linnégården sedan hösten 2011 på grund av vissa brister i verksamheten. Trots Carema Care AB:s åtgärder kan förvaltningen konstatera att det fortfarande finns vissa brister i verksamheten. Östermalms stadsdelsnämnd har därför beslutat att inte utnyttja avtalets möjlighet till förlängning utan önskar upphandla driften av Linnégården.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom äldreförvaltningen. Kommunstyrelsens pensionärsråd har fått information om ärendet den 15 januari 2013. De fackliga organisationerna har informerats om ärendet i förvaltningsgruppen den 16 januari 2013.

Äldreförvaltningens synpunkter och förslag

Äldreförvaltningen konstaterar att Stiftelsen Röda Korshemmet inte önskat förlänga avtalen avseende Katrumpstullen och S:t Eriks vård- och omsorgsboende.

I stadens branschråd och i den kontinuerliga dialog som äldreförvaltningen har med privata organisationer som staden har avtal med, har under de senaste åren framförts kritik mot stadens ersättning för vård- och omsorgsboenden. Utfallet av fördelningen av de tre vårdnivåerna varierar kraftigt mellan boenden. Äldreförvaltningen anser det därför angeläget att prioritera den påbörjade översynen av ersättningen i vård- och omsorgsboenden i syfte att skapa förutsättningar för utförarna att driva verksamheter med god kvalitet.

Äldrenämnden har en övergripande uppgift att följa upp och i dialog med utförare utveckla äldreomsorgen i staden. Äldreförvaltningen delar stadsledningskontorets uppfattning att det är viktigt att kontinuerligt stärka och förbättra uppföljningen både på verksamhetsnivå och på individnivå.

Under 2012 har en kvalitetsinspektion inrättats inom äldreförvaltningen med uppdrag att tillsammans med stadsdelsnämnderna inspektera, granska och följa upp stadens äldreomsorg i syfte att säkerställa en god kvalitet. Inspektionerna är ett komplement till och i vissa fall en fördjupning av de uppföljningar som bland annat genomförs i enlighet med den uppföljningsmodell som staden införde 2006. Stadsledningskontoret har också utarbetat en modell för fördjupade uppföljningar genom deltagande observationer på vård- och omsorgsboenden. Under 2012 har äldreförvaltningen, tillsammans med stadsledningskontoret och representanter för samtliga stadsdelsförvaltningar, även utarbetat stadsgemensamma mallar för att underlätta uppföljning av centralt upphandlade entreprenadavtal. Ett förslag till en standardiserad mall för individuppföljning har också utarbetats.

Äldreförvaltningen delar stadsledningskontorets bedömning att de fastigheter som de föreslagna verksamheterna bedrivs i bör bevaras som vård- och omsorgsboenden och därutöver är strategiskt belägna. Äldreförvaltningen har därför inget att invända mot valet av de tre vård- och omsorgsboenden som föreslås ingå i den centrala entreprenadupphandlingen. Äldreförvaltningen ställer sig också bakom förslagets principer för upphandlingens genomförande och avtalens förvaltande.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 7 februari 2013 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av Anders Ödmark m. fl. (MP) och Reijo Kittilä (V), *bilaga*.

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 18 januari 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret har tillsammans med berörda stadsdelsförvaltningar och äldreförvaltningen förslagit vilka boenden som ska ingå i den fjärde av de återkommande entreprenadupphandlingarna. Remissärendet innehåller förutom förslag till boenden även principer för upphandlingens genomförande, avtalens förvaltande samt hur uppföljningen av vård- och omsorgsboende ska ske.

Tre boenden föreslås ingå i den kommande centralupphandlingen. För Kungsholmens räkning ingår St.Eriks vård- och omsorgsboende och avtal ska gälla senast från och med 2013-11-01.

Förvaltningen ställer sig bakom förslag på boende och principer för upphandlingens genomförande och avtalens förvaltande. I detta tjänsteutlåtande redovisas förvaltningens synpunkter på förslaget i sin helhet.

Ärendets beredning

Tjänsteutlåtandet har utarbetats inom avdelningarna Stöd till resultatstyrning och Äldreomsorg. Stadsdelsnämndens pensionärsråd har behandlat ärendet på sitt sammanträde den 4 februari 2013.

Bakgrund

Valfrihetssystemet

Den 1 juli 2008 införde Stockholms stad valfrihetssystem avseende vård- och omsorgsboenden för personer som är 65 år och äldre. Valfrihetssystem innebär att den enskilde som genom biståndsbeslut beviljats vård- och omsorgsboende själv får välja vilket boenden han eller hon önskar flytta till.

I stadens valfrihetssystem finns utförarna i egen regi, intraprenader, entreprenader och privata utförare. Samtliga utförare som ingår i valfrihetssystemet presenteras på stadens webbsida under Jämför service. Den enskilde väljer utförare utifrån informationen på Jämför service och i dialog med biståndshandläggarna som har en konsumentrådgivande roll. För den som inte kan välja finns ett ickevalsalternativ som utgår från vilket boende som ligger närmast den enskildes ordinarie bostad, som möter dennes behov och som har en ledig plats.

Den enskilde har rätt att ställa sig i kö till tre vård- och omsorgsboenden inom valfrihetssystemet och kön administreras av äldrenämnden.

Upphandling av utförare

I stadens valfrihetssystem är det kommunstyrelsen som ansvarar för LOU- upphandling (Lag om offentlig upphandling) av entreprenörer för drift av vård- och omsorgsboenden samt LOV- upphandling (Lag om valfrihetssystem) av privata vårdgivare. Dessa avtal förvaltas av stadsdelsnämnderna respektive äldrenämnden.

Staden använder LOU för upphandling av entreprenörer som ansvarar för driften av stadens egna vård- och omsorgsboenden och de genomförs som kvalitetsupphandlingar där det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet i form av erbjuden kvalitet vinner.

Stadsledningskontoret gör en bedömning av vilka boenden som ska ingå i de årliga centralupphandlingarna. Bedömningen sker i samråd med stadsdelsnämnderna.

Stadens använder LOV, sedan september 2009, för att upphandla privata utförare till valfrihetssystemet vilket innebär att alla utförare som ansöker och som uppfyller kraven godkänns.

Remissen

Stadsledningskontoret har enligt uppdrag samt efter avstämning med respektive stadsdelsförvaltning lämnat förslag om följanden tre vård- och omsorgsboenden att ingå i den kommande centralupphandlingen: Kattrumpstullen Östermalms stadsdelsnämnd Linnégården Östermalms stadsdelsnämnd

S:t Erik Kungsholmens stadsdelnämnd

Kattrumpstullen och S:t Eriks vård- och omsorgsboende har sedan 2008 respektive 2010 drivits av Stiftelsen Röda Korshemmet. Båda dessa avtal innehåller en möjlighet till förlängning, men Stiftelsen Röda Korshemmet har meddelat att de inte önskar förlänga avtalen. Skälet är ett generellt beslut av stiftelsen att i fortsättningen inte driva äldreboenden.

Linnégården har sedan 2010 drivits av Carema Care AB. Avtalet innehåller en möjlighet till förlängning. Östermalms stadsdelsförvaltning har bedrivit ett intensifierat uppföljningsarbete på Linnégården sedan hösten 2011 på grund av vissa brister i verksamheten. Trots Carema Care AB:s åtgärder kan förvaltningen konstatera att det fortfarande finns vissa brister i verksamheten. Östermalms stadsdelsnämnd har därför beslutat att inte utnyttja avtalets möjlighet till förlängning utan önskar upphandla driften av Linnégården.

Tidplan

Upphandlingen påbörjas i slutet av 2012 och avtal ska gälla senast från och med 2013-10-01 för Kattrumpstullen respektive 2013-11-01 för Linnégården och S:t Erik.

Avtalens förvaltande och uppföljning

Nya entreprenadavtal som upphandlas inom ramen för valfrihetssystemet förvaltas och följs upp av respektive stadsdelsnämnd i enlighet med beslut om valfrihetssystem för vård- och omsorgsboende. Respektive nämnd ansvarar efter att avtalet har slutits för avtalens förvaltning, uppföljning av verksamhetens kvalitet, löpande dialog med entreprenörer etc.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Stiftelsen Röda Korshemmet önskar inte förlänga avtalet avseende S:t Eriks vård- och omsorgsboende och förvaltningen delar stadsledningskontorets bedömning att S:t Eriks bör bevaras som vård- och omsorgsboende. Förvaltningen har mot bakgrund av ovan inget att invända mot förslaget att S:t Erik ingår i den centrala entreprenadupphandlingen.

Förvaltningen ställer sig också bakom förslaget principer för upphandlingens genomförande och avtalens förvaltande.

Östermalms stadsdelsnämnd

Östermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 7 februari 2013 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av Birgit Marklund Beijer m fl (S), *bilaga*.

Reservation anfördes av Stefan Nilsson m fl (MP), *bilaga*.

Reservation anfördes av Berit Bornecrantz Dias (V), bilaga.

Östermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 23 januari 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Valfrihet i mån av plats för vård- och omsorgsboenden infördes i Stockholms stad den 1 juli 2008. Föreliggande ärende innehåller Stadsledningskontorets (SLK) förslag om boenden, bl.a. Katrumpstullens vård- och omsorgsboende, att ingå i 2013 års entreprenadupphandling. Stadsdelsnämnderna (SDN) föreslås ansvara för avtalens förvaltning, uppföljning av verksamhetens kvalitet, löpande dialog med entreprenörer etc. Även Äldrenämnden (ÄN) ansvar för viss uppföljning.

Stadsdelsförvaltningen (SDF) ser positivt på de förslag som framkommer i remissen. Det är viktigt att man lägger ökad tyngd på en *systematisk referenstagning*, eftersom de utförare som är populärast hos de gamla och deras anhöriga inte alltid är de som är bäst på att skriva eleganta anbud.

Presenterade utvecklingsområden har betydelse för att god kvalitet för brukarna ska uppnås. SDF menar att i anbudsgivarnas mervärden ska vara valida utifrån verksamhetens mål och kriterier samt vara tydligt beskrivna och mätbara. SDF menar att även de mätmetoder och instrument som används för uppföljning av mervärden bör testas och utvecklas för ökad mätsäkerhet. För anbudsgivare som redan är kända i Stockholms stad bör avtalsuppföljningar samt hur tidigare mervärden har uppfyllts få utökad betydelse vid ny upphandling. Tillsammans med utökad referenstagning bör detta kunna ge en realistisk bild av vad en anbudsgivare kan förväntas prestera även vid en ny upphandling.

Ärendet har beretts av SDFs äldreomsorgsavdelning. Lokala pensionärsråd och de fackliga organisationerna har informerats och fått möjlighet att lämna synpunkter. Ärendet har tillställts Landstinget för kännedom/samråd.

Den 1 juli 2008 införde Stockholms stad ett valfrihetssystem avseende vård- och omsorgsboende för personer 65 år och äldre. Valfrihetssystemet innebär att den äldre efter att biståndsbeslut beviljats själv kan välja vilket vård- och omsorgsboende han/hon vill flytta till i mån av plats.

I valfrihetssystemet har staden dubbla roller dels som huvudman ansvarig för insatserna i valfrihetssystemet genom beviljande av insatser samt dels som huvudman för både omsorgen och hälso- och sjukvården med ansvar för att dessa ges med god kvalitet. Kommunen har genom huvudmannaskapet skyldighet att följa upp verksamheterna för att försäkra sig om att insatserna ges med god kvalitet. För att kunna iaktta en konkurrensneutral hållning till de boenden som drivs i egen regi har stadsdelsförvaltningarna som ansvarar för bedömningar och beslut organiserat sig utifrån en beställarutförarmodell. Beställarfunktionen är skild från nämndernas verksamheter i egen regi. Upphandling enligt Lagen om offentlig upphandling (LOU) för drift (entreprenad) av stadens vård- och omsorgsboenden genomförs centralt i staden sedan 2008 med ett givet pris och där enbart kvalitet är utvärderingskriterium. Utgångspunkt för vilka boenden som ska ingå i upphandlingarna beslutas av stadsdelsnämnderna med utgångspunkt från deras aktivitetsplaner. Staden har upphandlat vård- och omsorgsboenden enligt Lagen om valfrihet (LOV), privata utförare sedan september 2009. Upphandling enligt innebär att alla utförare som ansöker och som uppfyller

stadens kriterier godkänns. För utförare av vård- och omsorg enligt LOV krävs tillstånd att bedriva verksamheten från Socialstyrelsen.

I stadens valfrihetssystem ansvarar KS för upphandling enligt både LOU och LOV. Avtalen förvaltas av resp SDN och i vissa fall av ÄN. År 2012 drevs i Stockholms stad 17 boenden (21 % av antalet platser) i egen regi, 37 boenden (42 % av antalet platser) på entreprenad och 58 boenden (33 % av antalet platser) i egen regi.

Samtliga boenden finns presenterade på stadens hemsida under Jämför Service. Information och vägledning inför val/byte av utförare kan ges av Serviceförvaltningens service Äldre Direkt. Det enskilde har rätt att ställa sig i kö till tre boenden, köhanteringen administreras numera av ÄN.

Förvaltningens synpunkter

SDF ser positivt på de förslag som framkommer i remissen. Det är viktigt att man lägger ökad tyngd på en *systematisk referenstagning*, eftersom de utförare som är populärast hos de gamla och deras anhöriga inte alltid är de som är bäst på att skriva eleganta anbud.

Presenterade utvecklingsområden har betydelse för att god kvalitet för brukarna ska uppnås. SDF menar att i anbudsgivarnas mervärden ska vara valida utifrån verksamhetens mål och kriterier samt vara tydligt beskrivna och mätbara. SDF menar att även de mätmetoder och instrument som används för uppföljning av mervärden bör testas och utvecklas för ökad mätsäkerhet (reliabilitet). För detta krävs t.ex. en noggrant utarbetad manual. Avgörande för resultatets kvalitet är även att manualen vid användning tolkas på ett likartat sätt. Utbildningsdagar för de personer som genomför avtalsuppföljningar behövs sannolikt.

För anbudsgivare som redan är kända i Stockholms stad bör avtalsuppföljningar samt hur tidigare mervärden har uppfyllts få utökad betydelse vid ny upphandling. Till sammans med utökad referenstagning bör detta kunna ge en realistisk bild av vad en anbudsgivare kan förväntas prestera även vid en ny upphandling.

RESERVATIONER MM.

Äldrenämnden

Reservation anfördes av Mirja Räihä m fl (S) enligt följande.

Stiftelsen Rödakorshemmet anger som skäl att inte fortsätta att driva äldreboenden de ersättningsnivåerna som staden tillämpar. D återstår givets frågan om hur nästa entreprenör ska kunna klara sig när en seriös entreprenör inte anser sig kunna fortsätta.

När det gäller Linnégården så har även den verksamheten varit en orsak till vårdskandalerna i Stockholm.

Vi anser att andelen äldreomsorg i egen regi är för liten och staden riskerar att förlora den kommunala kompetensen inom äldrevården. Vi är övertygade att äldreomsorgens behov tillgodoses inte med en ytterligare upphandling, snarare är behovet att ytterligare förbättra kontrollen. Utöver det vore det önskvärt att den utredningen av ersättningsnivåer, som SLK har i uppdrag att göra, äntligen skulle bli klar. Det känns oerhört otillfredsställande att majoriteten hela tiden hänvisar till den utredningen utan att det sker någon som helst förbättring. Detta drabbar såväl den egna verksamheten som den som drivs av entreprenörer.

Reservation anfördes av Torun Boucher m fl (V) enligt följande.

Vänsterpartiet anför följande som sitt svar på remissen

Vi anser att de tre boendena ska tas tillbaka i egen regi.

Vi anser vidare att vård- och omsorgsboenden inte ska centralupphandlas överhuvud taget. Ska boendena alls upphandlas så ska detta göras på samma politiska nivå som uppföljningsansvaret ligger. Ur ett demokratiskt perspektiv är ansvarsutkrävandet för medborgarna alldeles för otydligt i dagsläget.

Upphandlingar ska därför alltid beslutas lokalt av respektive stadsdelsnämnd och personalen ska alltid kunna lägga egenregianbud. Idag toppstyrs stadens utbud av äldreboenden från kommunstyrelsen och avgörande tilldelningsbeslut lämnas till en tjänsteman. Stadsdelsnämnderna omvandlas från beslutande till förvaltande organ, trots att de har det faktiska ansvaret inför medborgarna. Uppföljningsansvaret blir mycket otydligt när stadsdelsnämnden inte kan säga upp avtalet vid ett allvarligt kontraktsbrott eller kräva ekonomisk kompensation. Därmed försämras även medborgarnas, brukar-

nas och de anhörigas möjligheter till ansvarsutkrävande när det gäller en verksamhets kvalitet.

Vi anser därför att det i detta fall finns fler goda anledningar att ta tillbaka dessa tre boenden i egen regi. Stockholms stad behöver öka sin andel äldreboenden i egen regi. Andelen äldreboenden i egen regi i Stockholms stad är betydligt lägre än i t.ex. grannkommunen Nacka som anser att kommunen bör ha ungefär hälften av boendena i egen regi. Stockholms stads politiska majoritet anser tvärtom att så mycket som möjligt ska privatiseras så att den folkvalda politiska majoriteten fräntas så mycket inflytande som möjligt över våra skattemedel. Det är tydligt uttalat i politiska inriktningsdokument och märks också allt mer inom just äldreomsorgen.

Staden släpper ifrån sig stora delar av kontrollen av boendena. Det blir allt svårare att garantera kvaliteten och personalens kompetens, inte heller kan staden övervaka och styra utvecklingen av viktiga delar av äldreomsorgen. Konkurrensutsättningen ökar även personalomsättningen vilket försämrar kontinuiteten för de äldre. När de kommunala alternativen försvinner hamnar staden i en låsningseffekt. Det är inte minst uppenbart nu när staden ska renovera ett antal boenden och inte har egna resurser för att säkra evakuering på ett betryggande sätt för de äldre.

Moderaterna går ut i media och påstår att äldreomsorgen är bättre än någonsin samtidigt som såväl Röda Korset, Ersta och Stockholms Borgerskap sagt upp olika åtaganden inom äldreomsorgen då de inte anser att det går att bedriva bra verksamhet under nuvarande villkor. Det är bestickande. Privata organisationer med högt förtroende hos befolkningen drar sig tillbaka, kvar för stockholmarna att välja bland blir riskkapitalister med lågt förtroende.

Stadsledningskontoret menar i sina synpunkter på ärendet att utökning av LOV-upphandlad verksamhet bör ske genom nyetablering. Med tanke på de förskräckliga värdeöverföringar från offentligt till privat som den moderatstyrda alliansen har ansvar för så hoppas vi att denna synpunkt också är majoritetens.

Särskilt uttalande gjordes av Christoffer Ödmann m.fl. (MP) enligt följande.

Det är bra att avtal med företag bryts när det visat sig att brister som uppdagats kvarstår trots vidtagna åtgärder. Allt för ofta förlängs avtal i det närmaste per automatik, utan nödvändig uppföljning av hur avtalet följts.

Det vore bra om de anställda hos de utförare som upphandlas kan ges samma villkor om meddelarfrihet som stadens egna anställda. Dessutom bör det demokratiska inflytandet i processen ses över, t ex genom att kommunstyrelsens pensionärsråd ges bättre möjligheter att komma in tidigt.

Det vore också önskvärt att skriva in kriterier i förfrågningsunderlag som gör att företag i den idéburna (icke vinstdrivande) sektorn gynnas.

Kungsholmens stadsdelsförvaltning

Reservation anfördes av Anders Ödmark m. fl. (MP) och Reijo Kittilä (V) enligt följande.

1. Kungsholmens stadsdelsnämnd svarar på remissen med att avvisa förslaget att S:t Eriks äldreboende skulle ingå i en central upphandling som även skulle avse driften av två vård- och omsorgsboenden på Östermalm.
2. Stadsdelsnämnden vill driva S:t Eriks äldreboende i egen regi när nuvarande entreprenadavtal gått ut.

Beslut om upphandling av vård- och omsorgsboenden bör fattas på samma politiska nivå som den där uppföljningsansvaret ligger – alltså av stadsdelsnämnderna. Idag har stadsdelsnämnderna omvandlats från beslutande till förvaltande organ trots att de har det faktiska ansvaret inför medborgarna.

Enbart ett vård- och omsorgsboende med heldygnsomsorg på Kungsholmen (Serafen) drivs i dag i egen regi. Läget på Östermalm är detsamma. De tre övriga vård- och omsorgsboendena med heldygnsomsorg på Kungsholmen är utlagda på entreprenad, på Östermalm fyra stycken. Dessutom finns i bägge stadsdelarna ett antal helt privata vård- och omsorgsboenden. I dag drivs endast två av sammanlagt 14 vård- och omsorgsboenden inom de berörda stadsdelsområdena i kommunal regi.

Genom pågående konkurrensutsättning har staden släppt ifrån sig stora delar av kontrollen av boendena. Det blir allt svårare att garantera kvaliteten och personalens kompetens, inte heller kan staden övervaka och styra utvecklingen av viktiga delar av äldreomsorgen. Konkurrensutsättningen ökar även personalomsättningen.

När de kommunala alternativen blir färre försvåras stadens övergripande planering inom verksamhetsområdet. Det har blivit uppenbart nu när staden ska renovera ett antal boenden och inte har tillräckligt med egna resurser för att säkra evakuering på ett betryggande sätt för de äldre.

Röda Korset, som idag driver S:t Erik och ett av de i ärendet aktuella boendena på Östermalm, och även andra seriösa icke vinstdrivande vårdföretag drar sig ur stadens äldreomsorg, då de anser att det inte går att bedriva bra verksamhet under nuvarande villkor.

Det tredje aktuella boendet (Linnégården) har utsatts för mycket kritik, varför förlängning av avtalet inte sker.

Det finns all anledning att ställa in den planerade resurskrävande centrala upphandlingen och i stället låta de tre aktuella boendena övergå i kommunal regi.

Östermalms stadsdelsförvaltning

Reservation anfördes av Birgit Marklund Beijer m fl (S) enligt följande.

Stadsdelsnämnden föreslås besluta

- att i första hand avslå förvaltningens förslag till beslut och att driften av Kattrumpstullens och Linnégårdens vård- och omsorgsboenden därmed tas över i egen regi,
- att i andra hand att om nämnden beslutar att Kattrumpstullens och Linnégårdens vård- och omsorgsboende ska upphandlas ska stadsdelen ges möjlighet att lägga egenregianbud samt
- att därutöver anför följande:

I forskningsantologin Konkurrensens konsekvenser – vad händer med svensk välfärd? (Studieförbundet Näringsliv och Samhälle) september 2011 medverkade en rad ledande välfärdsforskare som på SNS uppdrag har gjort en inventering av tillgänglig forskning och statistik om effekterna av konkurrens i produktionen av välfärdstjänster. Bland annat granskades välfärdsområdet ”omsorgen om äldre”.

Den viktigaste slutsatsen av studien är att det råder en anmärkningsvärd brist på kunskap om effekterna av konkurrens i den svenska välfärdssektorn. Utifrån befintlig forskning går det inte att hitta belägg för att reformeringen av offentlig sektor medfört de stora kvalitets- och effektivitetsvinster som man hoppades på. Valfrihet för medborgarna kan naturligtvis betraktas som ett egenvärde. Men det kan ifrågasättas hur väl den fungerar på marknader där kunden ofta har svårt att bilda sig en ordentlig uppfattning om de tjänster olika utförare erbjuder.

Det har också visat sig att upphandlingarna gynnat stora vinstdrivande företag, där konkurrensen främst handlat om pris och inte om kvalitet. Det finns siffror som visar på lägre personaltäthet i privata företag med färre heltidsanställda och fler på timme. Fler timanställda uppfattas ofta som sämre kvalitet och det påverkar kontinuiteten, som är så viktig för många äldre.

Enligt SCB 2012-09-21 ligger avkastningen på totalt kapital för privata företag inom vård, skola och omsorg på 15 procent. Detta kan jämföras med 8 procent för alla privata företag inom näringslivet. Det är iögonfallande att vinsterna inom den här sektorn är avsevärt högre än i övriga näringslivet.

En avgörande skillnad i villkoren mellan den offentliga och den privata vården är att meddelarskyddet inte gäller för den som arbetar i privat vård. Den anställde som avslöjar oegentligheter för massmedierna kan efterforskas och, i värsta fall, riskera sin anställning. Det krävs ett betydande mått av civillkurage för att under sådana förutsättningar ändå göra sin röst hörd.

Enligt delegationsordningen beslutas upphandlingen av stadsledningskontoret i Stadshuset, medan vi lokalt har myndighetsansvaret för uppsyn över verksamheten. I de fall äldreomsorg ska upphandlas är det dags att som tidigare låta stadsdelsnämnden

ansvara både för upphandling och uppföljning. För att få bättre balans och större valfrihet bör stadsdelsnämnden i fortsättningen ges möjlighet att ta över driften av flera äldreboenden.

Reservation anfördes av Stefan Nilsson m fl (MP) enligt följande.

Stadsdelsnämnden föreslås besluta

att delvis bifalla förvaltningens förslag till remissvar samt

att därutöver anföra följande:

Valfrihet för de äldre i val av vård- och omsorgsboende är positivt. Det gynnar också ofta kvaliteten att det finns en konkurrens mellan olika typer av utförare.

På Östermalm finns en stor övervikt av vinstdrivande bolag som utförare av vård- och omsorgsboenden. Det behövs en bättre balans på Östermalm mellan drift i egen regi, vinstdrivande bolag och idédrivna, icke vinstdrivande, organisationer. Det är olyckligt att Stiftelsen Rödakorshemmet beslutat att inte längre driva vård- och omsorgsboenden, vilket riskerar att Östermalm kommer att få ett boende mindre (Katt-rumpstullen) som drivs av en idé-driven organisation.

Det är viktigt att upphandlingen utformas på ett sådant sätt att också idédrivna organisationer och mindre företag kan delta på lika villkor. Förvaltningen berör vikten av att stor tyngd läggs vid systematisk referenstagning, vilket hänger ihop med detta eftersom stora bolag ofta är bättre än mindre företag och organisationer på att skriva eleganta anbud.

Det bör läggas egen regi-anbud på alla boenden som upphandlas. Det leder till ökad konkurrens, vilket bör vara ett av syftena med upphandling. Det ökar också sannolikheten att det blir en balans mellan olika typer av utförare.

Reservation anfördes av Berit Bornecrantz Dias (V) enligt följande.

Stadsdelsnämnden föreslås besluta

att nämnden avvisar förvaltningens svar på remissen om centralupphandling för vård- och omsorgsboenden 2013 och anför i övrigt följande:

Vänsterpartiet delar av ideologiska skäl inte SLKs påstående om att det är positivt att andelen boenden som drivs inom ramen för LOV växer. Evidensbaserad fakta visar det motsatta runt om i landet: försämrad kvalitet, dålig arbetsmiljö för personalen och en periferisk verksamhetsuppföljning av kommunerna, som inte längre kan säkerställa brukarnas behov av kvalitet och eget inflytande. Orsaken är en explosion av etableringen av skattesubventionerade, enskilda, vinstmaximerande, privata entreprenörer inom vård- och omsorg.

Uppseendeväckande är att den hittillsvarande upphandlingen av vård- och omsorgsboenden har utmärkts av otillräckliga och oprecisa krav på verksamheternas kvalitet och innehåll. Därigenom har de boendes hälsa och grundläggande livskvalitet äventyrats. Detta visas inte minst i vår egen stadsdel Östermalm, med de nyliga skandalerna, omskrivna i pressen, vid Kampementet, Dianagården och Linnégården.

I förslaget till centralupphandling talas om att man från stadens sida skall göra en förenklad upphandling av boenden vilket måste tolkas som att man inte avser att ställa några preciserade krav på verksamheterna. Detta innebär att det blir mycket svårt att häva avtalen också vid uppenbara missförhållanden.

I förslaget talas även om att främja längre avtalstider som medför att det blir dyrare vid missförhållande att bryta avtal med de stora privata vårdföretagen, som tyvärr dominerar bland de som både samtidigt missköter sig och vinner upphandlingar idag.

Ett valfrihetssystem inom äldreomsorgen måste ha som förutsättning att stadsdelsnämnderna kan garantera att alla enheter inom systemet ger vård- och omsorg av hög kvalitet. En sådan garanti kan inte lämnas idag, bland annat beroende på att branschen domineras av riskkapitalbolag, där kortsiktiga vinster är viktigare än de boendes hälsa. Verklig trygghet inom vård- och omsorg kan därför idag bara garanteras om verksamheterna bedrivs i kommunens egen regi eller så vitt vi känner till i dagsläget möjligen av Svenska kyrkan, som har ett liknande regelsystem som kommunen för insynen och meddelarfriheten vilket ger rättssäkerhet för både personalen och brukarna.

En centralupphandling innebär också att stadsdelsnämndernas ansvar för vård- och omsorg ytterligare urholkas genom att man tvingas svara för verksamheter vars innehåll man inte kunnat påverka.

Däremot välkomnar Vänsterpartiet en systematisk och ständig kvalitetsinspektion med syftet att säkerställa kvaliteten inom äldreomsorgen, samt en löpande bevakning av arbetsmiljömässiga förhållanden hos privata vinst-drivande vårdföretag.

Vänsterpartiet lyfter härmed rätten till valet av kommunala tjänster i egen regi som en fundamental del av demokratin och friheten. En förutsättning för att äldreomsorgen ska kunna hålla hög kvalitet och vara likvärdig är att den drivs för att tillgodose de äldres behov och önskningsar.

Vinstdrivande företag har som målsättning att tjäna pengar och ska därför inte få bedriva äldreomsorg med skattemedel. Den typen av företagande lämpar sig för detaljhandeln men inte för välfärdssektorn. Det bestämdes redan tidigt under 1900-talet - i största enighet i Sverige - att vinstdrivande företag inte lämpade sig för samhällsfinansierad vård och omsorg. Kommunerna hade under föregående sekel försökt övervaka de "entreprenörer" som erbjöd sig att ta hand om de fattiga och värmlösa, men fusket var omfattande och vanvård var vanligt. Ändå återkom av ideologiska orsaker den amoraliska andan i början av 1990-talet.

Det finns ett kompakt motstånd hos en överväldigande majoritet av svenska folket mot den privata rovdriften inom välfärden. Trots att vinstdrivande företag kan välja att omvandlas till exempelvis aktiebolag med vinstutdelningsbegränsning enligt en bolagsform som finns idag, är den svåra frågan att även om meddelarskydd skulle komma att rymmas inom lagstiftningen också för dessa, drivs de enligt aktiebolagslagsla-

gens princip om rätten till affärshemligheter, varför meddelarskyddet ändå alltid kommer att vara begränsat.

Sammanfattningsvis bör förslaget om central upphandling av vård- och omsorgsboenden avvisas dels därför att om upphandling alls ska förekomma bör den ligga på stadsdelsnivå och dels därför att i stort sett den enda formen för vård- och omsorg som lever upp till alla anständighetskrav är kommunal egenregi. Det är därför bättre att lägga resurserna på att förbättra denna, vilket utesluter central upphandling av vård- och omsorg.